

Fólkaflokkurin fram- vegis á beinkinum

Oddagrein

Á ítróttarsíðunum her í blaðnum siga teir upp undir vikuskifti lesarunum frá, hvørjir leikarar eru skaddir ella hava leikkann og tiskil ikki kunnu vera við komandi vikuskifti, og í týsdagsblaðnum sæst, hvørjir spældu við, hvørjir byrjaðu á beinkinum, hvørjir vórðu skiftir út og hvørjir als ikki komu í dyst.

SOLEIÐIS er eisini í politikki. Tað ber til at siggja, hvørjir flokkar hava sitið í samgongu, síðani fyrsta landsstýrið varð skipað, tá heimaatyrirlógin kom í gildi í 1948, og hvørjir hava sitið á beinkinum meiri enn aðrir.

FÓLKAFLOKKURIN varð skiftur út móskeiðis í seinasta valskeiði. Konditiónin var ikki nóg góð, og hann bað um at sleppa út á beinkin at sita. Javnaðarflokkurin visti ábyrgd, læt hann fara og skifti nýggjar flokkar inn.

EFTIR seinasta lótingsval var fólkaflokkurin væl fyrri, hann hevði allar møguleikar at koma inn á vøllin, men bar seg undan og situr framvegis á beinkinum. Javnaðarflokkurin var illa fyrri aftaná lótingsvalið, men tá teir, sum vóru væl fyrri, ikki tóru á vøllin, so tók javnaðarflokkurin ábyrgdina á seg.

TAD eru ivaleyst fleiri meiningar um, hvussu saman-spælið hevur verið hjá samgonguni, men tað eru málini, sum telja, og vit kenna okkum sannferðar um, at landsstýrið og samgongan stríðast av lívins kreftum fyrri at fáa eitt gott úrslit, bæði í samráðingunum í Keymannahavn seinni í mánaðanum, og eisini tá tíð, sum er eftir av valskeiðinum.

VIÐHVØRT verða teir á beinkinum fornermaðir, tí teir ikki sleppa inn. Soleiðis tykist tað at vera við fólkaflokkinum í løtuni. Teir sita á beinkinum og krevja, at alt liðið skal spæla soleiðis, sum teir halda vera rætt, og tá hinir ikki vilja tað, so tilmir fólkaflokkurin als ikki spæla við.

SEINASTA dæmið um at tað er soleiðis, sáu vit í sjónvarpsjakinum týskvældið. Formaðurin í fólkaflokkinum, Anfinn Kallsberg, er ein skilamaður, sum hevði havt nóg gott at geva færoyskum politikki, um hann var konstruktivur, men hann letur destruktivar kreftir í flokkinum gera av, um og hvussu hann og fólkaflokkurin skal spæla.

Tær fólkaflokkskreftirnar sveima omanfyri gerandisdagin, senda postkort í hvørt hús, og vísa øllum veljarum, at teir einki hava við veruleikan at gera.

FÍGGJARMÁLARÁÐHARRIN segði tað so væl í kjakinum týskvældið. Fólkaflokkurin hevur verið til at loyva útviklinginum, sum hevur havt núverandi búskaparligu støðu við sær. Úrslitið kenna vit alt ov væl. Borgarliga vinnulivið, sum í øllum sunnum samfeløgum er tað, sum er størsta livsgrundarlagið, liggur í skeljasori, og tað er neyðugt at byrja av nýggjum.

TAD er ikki annað enn rimuligt, at fólkaflokkurin er við til at taka uppáttur, og tað gerst bara, um tú byrjar við óhúmskuni og ikki við at lætta sær á, hyggja niður á óhúmskuna og koma við hugskotum, sum tú sjálvur heldur vera genial, men sum tað ikki ber til at føra út í livið. Samgongan hevur arbeitt og arbeidir við at stuðla upp undir vinnulivið, m.a. við tíðaravmarkaðum stuðli, sum vit kenna tað so mangan staðni frá, t.d. í Europeiska Samveldinum. Ætlanir, sum eftir avmarkaða tíð bera seg uttan stuðul, halda fram, eftir at tað almenna hevur tikið sín stuðul aftur, og tær, sum ikki klára seg, fara fyrri bakka. Tað er stríðið arbeið, og tað tekur langa tíð, men at tað fer at bera frukt, er einki at ivast í.

FÓLKAFLOKKURIN ger gjøldur burtúr hesum her. Tað er ikki so mikið, at teir, sum hildu seg hava patent uppá, hvussu vinnulivið skuldi rekast, og sum vóru hævðsarkitektar aftanfyri gongdina út av tromini, skammast.

TAD er synd í fólkaflokkinum, og fótur hann sær ikki, og arbeidir út frá veruleikanum, so kunnu teir rokna við gula ella kanska reyða kortinum frá veljaranum næstu ferð. Fyrri okkum ger tað einki, men tað er synd fyrri okkum øll, at teir skilgöðu politikararnar, sum eru í fólkaflokkinum, ikki taka seg saman og koma við konstruktivum og jarðbundnum hugskotum, sum prógva, at teir vilja sleppa upp í part.

Sosialurin

Viðmerking

Hugleiðingar um dulnevnd lesarabrev – eitt frítt samfelag má tola fría debat

Jørn Astrup skrivaði fyrri stuttum skilagöða grein í Sosialinum um tað undarliga fyrbrigdið »dulnevnd lesarabrev«. Tað, sum merkti greinina, var sakligheit við einum undirliggjandi humor, sum bert tann, sum leggur sær nær at siggja tingini, so sum tey eru, kann loyva sær.

Sum tað kanska longu nú framgongur av tí omanfyri standandi, taki eg fult undir við greinskrivaranum.

Havi sjálvur roynt at lisið útlendsk bløð, og havi eg eisini roynt at hugt eftir, um har finnst lesarabrev uttan navn undir, men til fánýtis, so dulnevnd lesarabrev eru helst eitt serføroyskt fyrbrigdi.

Sum vit hava sæð, er ikki sørt at greinin hjá J.A. hevur nortíð við hjartastreingir blaðstjórnanna, og harav fylgjandi jánkasligu verjuna av hesum fúla skikki, sum bert eigur at finna stað, har diktatur og manna-jagstran valda.

At verja keldur, sum Jan Müller visti á, hevur onki við dulnevnd lesarabrev at gera.

Stammusamfelagið
í øllum framkomnum lond-

um, sum vit gjarna vilja samanberast við, er tað ein sjálvsagdur siður frítt at úttala seg, og standa við tað, ið sagt verður.

Hetta eitur á fremmandum máli »civil courage«, sum kann umsetast til persónligt dirvi og er ein av grundfestunum undir væl-virkandi demokratii, ja, er sjálvur hugburðurin.

Verður hesin hugburður lagdur til viks, ja, so hava vit tað hjá okkum vælkenda huldusamfelagið, við dulnevndum lesarabrevum, avmarkaðum almennum innliti.

»hemmiligheits-kremmari« hjá stovnum og persónum við valdi, stutt sagt: demokratið er blivið **stammusamfelag** ella samfelag við klanum, sum vit kenna tað á Sicilia í Suðuritali og har tann, sum ikki »hoyrir til«, kann rokna við represalium (hevndaratgerðum).

Tað er ikki hetta samfelagið, okkara forfedrar stríddust fyrri og sum vit vilja hava.

Tað litla samfelagið
Sagt verður í verjuni av dulnevndum lesarabrevum, at Føroyar eru litlið samfelag, og at øll kenna hvønn ann-

an, tiskil kann hetta fáa fylgjur fyrri brævskrivaran. Hetta er bert ein fátøk undanfærsla, tí hyggja vit eftir t.d. tí danska samfelagnum, eru nógvar kommunur, ja helst tær flestu, sum eru minni enn Føroyar í fólkatali, og har ber til at bera seg mannsömiliga at og skriva lesarabrev við fullum navni undir, ja ofta við adressu afturvið.

Kom í tankar um eingilskan filmsinstructur, sum flutti til Danmarkar at arbeiða. Hesin helt at Danmark var eitt hugnaligt litlið land at búgva í, tí øll kendu hvønn annan, so spurningurin um stóð á samfelag til tess at tora at úttala seg alment er þó óvirkandi, her er bert talan um demokratiskan hugburð og moralskt reinføri.

Grundlógarfesti rættur okkara

Vit hava í grundlógini rætt til at úttala okkum alment sum privat og við tí rætti eru sjálvsagdar skyldur: at man stendur við tað, sum sagt verður í skrift ella talu og um neyðugt at taka fylgjurnar av hesum.

Tað sær út til at blaðini, við teim dulnevndu lesara-

brøvunum, eru við at undirminera henda rætt, sum hevur kostað teim vesturlendsku demokratunum aldargamalt stríð. Leggja vit ikki henda ósið burtur, er vandi fyrri, at bert tey, ið hoyra til **stammuna** ella **klanin**, tora at úttala seg, restin av okkum, **ræðuskittarnir**, fara framvegis at skriva dulnevnd lesarabrev.

Virðingarmest,

Albert Isfeld,
arkitektúr,
Vesturgøta 12,
Tlf. 14793, Tórshavn

Viðmerking til Albert Isfeld

Vegna blaðið og orðaskiftið annars kann undirritaði bert fegnast um, at so mong - og tað vil fullum navni undir - hava sagt sína hugsan um spurningin dulnevnd lesarabrev og brúk av ónavngivnum keldum í journalistiskum greinum.

Hetta gjak tók seg upp eftir at Sosialurin hevði samrøðu við ónavngivnan bankamann, sum stjórni í Føroya Banka síðani gjørdi viðmerkingar til.

Vit hava her hoyrt mong sjónarmið, og tað er gott. Tað vil so vera, at onkur misskiljing kemur í. Slík mistatan er eftir mínum tykki m.a. í greinin hjá Albert Isfeld í dag, og tá hann umrøður mín persón og mínar grænar tilvist á skeivum grundarlag skal eg koma við hesi viðmerking.

M.a. verður undirritaði lagdur undir, citat:

»jánkasligu verjuna av hesum fúla skikki, sum bert eigur at finna stað, har diktatur og manna-jagstran valda«
»At verja keldur, sum Jan Müller visti á, hevur onki við dulnevnd lesarabrev at gera«

Tað er ógvuliga týð-

ingarmikið fyrri hetta tjak, at vit gera okkum púra greitt, hvat tað er vit umrøða.

Tað eru tvey ymsk ting. Annað er dulnevnd lesarabrev. Hitt er brúk av ónavngivnum keldum í journalistiskum arbeiði. Tí eigur skilnaður av verða gjørdur skilnaður millum dulnevnd lesarabrev og so hetta at brúka og verja dulnevndar keldur í eini journalistiskari grein við upplýsingum av almennum áhuga. Tað er hetta Albert Isfeld og onkur onnur hava gloymt. Og ábyrgdina av hesum - vitandi ella av ósketni? - hevur Jørn Astrup. Tí í síni grein í Sosialinum herfyri ger hann tann óbótliga feil - eftir míni meining - at kroya bæði dulnevnd lesarabrev og brúk av ónavngivnum keldum í greinum í sama pott. Hetta er ógvuliga óheppið - ikki minst fyrri viðari orðaskiftið, og eitt dæmi um hetta er greinin hjá Albert Isfeld í dag, har hann leggur undirritaða undir at verja henda fúla óskikk sum dulnevndu lesarabrevini eru.

Havi tvørturímóti sjálvur í svarinum til Astrup vist á, at eg í stóran mun eri

samdur við honum, tá tað ræður um vanligu dulnevndu lesarabrevini.

Havi eftir førminum roynt at lúka sum frægast. Men at eg sum journalistur ikki kann taka undir við, at brúk av ónavngivnum keldum í journalistiskum greinum, um hetta verður gjørt við varsemi og skili, er nakar óskikkur. Tvørturímóti er hetta oftani neyðugt fyrri at kunna loysa upp fyrri og lýsa eitt mál, har tað annars valdar tøg, har allar dyr eru stongdar, og har alment innlit er ein býur í Sibiria.

Eg vil annars vísa til frálíku greinina hjá formanninum í Blaðmanna-felagnum í blaðnum í gjár, sum víðger júst hesar spurningar. Tókk Grækaris fyrri hatta upplýsandi innleggið.

Annars eri eg fegin um, at vit hava fingið hetta orðaskiftið og gævið tað kundi ført til, at dulnevndu lesarabrevini so við og við heilt hvurvu út øllum bløðunum. Vit hava roynt at lúka sum frægast, og tað er eisini bert hendinga ferð, at brøv eru undir dulnevni. Har tey eru, har eru tey rættliga óskyldug. Men rætt skal vera rætt. Eisini

vit hava dulnevnd lesarabrev og teigar, og tí er rætt eisini at venda kritikinum móti okkum.

Men hvør veit, kanska hetta orðaskiftið fær okkum til at kvitta við tey dulnevndu brøvini. Tað er í hvussu er mitt ynski.

Eg kann í hvussu er vissa Albert Isfeld og onnur um, at tann ósið - sum summi bløð og blaðfólk hava - sjálvi at fabrikerast dulnevnd lesarabrev um eitt og alt - havi eg ongantið verið talsmáður fyrri. Síðani eg kom á Sosialin at arbeiða og síðani eg tók við sum blaðstjóri havi eg ongantið skrivað grein ella brøv uttan at sett mitt navn undir ella staðið sum ábyrgdari av.

Men lat meg endurtaka - fyrri at eingin misskiljing skal vera - at hetta við dulnevndum lesarabrevum hevur einki við brúkið av ónavngivnum keldum at gera. Lat meg so leggja aftrat, at hetta at brúka ónavngivnar keldur í málum, sum metast mugu at hava 'almennum áhuga', krevur nóg av tí einstaka journalistinum. Kemur inflation í hetta, so er vandi á

Framhald á síðu 23